

cima koji su zgradu sagradili i ostavili je budućim pokoljenjima, kao svjedočanstvo povijesti, ali i središnje mjesto silbenškog društvenog života - ističe Ivan Bošković, koji je knjigu posvetio silbenkim župnicima don Hinku Brnetiću i don Ivanu Silvestriću, koji su se početkom XX. stoljeća snažno zalagali za gradnju Zadrugnog doma.

Izvorna namjena

Knjizi su nakladnici TAG d.o.o. i Zaklada "Karlo Grenc", a Bošković otkriva kako bi ovo trebala biti prva knjiga "Silbopedije", zbirke publikacija u kojima bi se obrađivale različite teme vezane uz povijest, kulturu, umjetnost i prirodnu baštinu otoka Silbe.

Boškovićeva knjiga predstavljena je javnosti u splitskoj palači Milesi, gdje je sudionike u ime Književnog kruga i HAZU-a pozdravio prof. Arsen Duplaničić, a predstavljajući dr. Daniela Matetić Poljak s Umjetničke akademije u Splitu kazala je kako je ova knjiga "ukoričeni apel za vrednovanjem i očuvanjem dvorane Zadrugnog doma u Silbi i njezine pozornice".

Bošković tekstom pokazuje da uz emotivnu vrijednost koju ima za sve Silbenjane, ona predstavlja i element baštine koji svakako valja sačuvati, i to na način da se privede izvornoj svrsi. Imala je pomične kulise "kvinte" i prostor za šaptača, a na vrhu središnjeg dijela intariziju hrvatski grb, koji je uklonjen nakon Drugog svjetskog rata. Prostor za šaptača imao je polukupolu, koja je zbog dotrajalosti bačena 2020. godine. Svečani zastor odjeljivao je dvoranu od pozornice. Oslikao ga je amater, silbenki pomorac Artur Lukin, inspirirajući se Auerovom slikom "Muze grada Zagreba". Na zastoru je prikazan grb otoka Silbe, te simboli mjesta: kaštel s kraja XVI. sto-

ljeća - tzv. Vinturićeva kula, Marinićev toranj - Toretta izgrađen 70-ih godina XIX. stoljeća i liječnica - glazbalo koje se na Silbi sviralo do sredine XX. stoljeća. Pozornica ima i ambijentalnu vrijednost i iznimno povijesno značenje, kako za Silbu, tako i za Dalmaciju, te je valja sačuvati za buduća pokoljenja jer je to jedan od rijetkih primjera koji svjedoče o postojanju dramskog amaterizma na dalmatinskim otocima - kazala je dr. Daniela Matetić Poljak.

Arhitekt dr. Robert Plejić podsjetio je kako je Silba u kolektivnoj svijesti, ne samo Dalmatinaca, i ne samo onih zrelijih naraštaja, arhetipski otok na kojem se može pronaći nepomućeni mir.

Izdvojen iz svijeta industrijskog turizma, bio je od početka sedamdesetih godina boemsko utočište i okupljalište posthipijevske generacije, ali i mjesto na kojem su se ljeti susretali najvažniji autori glazbenog novog vala tadašnje države, kao i ideolozi slovenske političke umjetničke skupine Neue Slowenische Kunst. Poznat kao Otok pjesaka, ali i Otok mudrosti, zbog mnogih intelektualaca koji su obiteljski ili prijateljski vezani za Silbu, spominje se i kao Otok muza, nadahnuće umjetnika: slikara, kipara, konceptualnih autora. Među njima je i velik broj uspješnih i nagrađivanih arhitekata koji su na Silbi izgradili svoje ljetne kuće ili ih samo projektirali u proteklih dvadesetak godina, tako da je Silba danas svojevrsan otvoreni muzej suvremene hrvatske rezidencijalne arhitekture. Vjerojatno bi ovo događanje, fenomen po brojnosti i kvaliteti arhitektonskih realizacija, moglo biti jedna od tema u Biblioteci Silbopedija, kojoj, kao i njezinoj urednici, želimo sadržajno i uspješnu budućnost - zaključio je dr. Plejić.

U BITELIĆU OTKRIVEN SPOMENIK ZA RATNE STRADALNIKE

Otkrivanje spomenika ratnim stradalnicima u Biteliću

JOŠKO DADIĆ

Bitelićani položili žrtvu u Prvom i Drugom, te u Domovinskom ratu

➔ Četnici su 21. listopada 1942. masakrirali 28 civila. Zločin je izvršilo 360 četnika popa Momčila Đujića i Brane Bogunovića te 600 četnika iz Otišića. Bitelićani su položili žrtvu i u Domovinskom ratu...

U Biteliću se u subotu održala komemoracija u povodu 80. godišnjice četničkog pokolja (1942. – 2022.). Ujedno je otkriven spomenik za sve Bitelićane stradale u Prvom i Drugom svjetskom ratu te u Domovinskom ratu.

JOŠKO DADIĆ

Obilježavanje je započelo u 11 sati u crkvi Male Gospe u Biteliću svetom misom zadržanom za sve stradale, koju su predvodili don Josip Dukić i don Josip Benčić. Potom su Mirko Ezgeta i Luka Jukić otkrili spomenik stradalim Bitelićanima. Događaju su nazočili i dragovoljci iz UVDR-a "Brodosplit" Anđelko Marinović, Damir Tomaš i predsjednik udruge Goran Kosor, te Jozo Šerić, izaslanik ministra hrvatskih branitelja Tome Medveda, načelnik općine Hrvace Dinko Bošnjak i predsjednik Op-

ćinskog vijeća dr. Ante Prolić. Četnici su 21. listopada 1942. masakrirali 28 civila, pretežno staraca, a selo su opljačkali i spalili. Zločin je izvršilo 360 četnika popa Momčila Đujića i Brane Bogunovića te 600 četnika iz Otišića u sastavu talijanske vojske, u kojoj je bilo više od tisuću ljudi. Većina stradalih mučeni su i zaklani, a potom izmrcvareni na najgroznije načine, dok ih je manji broj ubijen iz puške.

Četnički 'krvavi pir'

Bitelićani su zahvalni Ivanu Lioviću i Stipanu Marinoviću, mještanima Zasioka, koji su uzbunili selo. Selo je ispražnjeno. Stradali su oni koji nisu htjeli bježati i tražiti zaklon. A stradali su samo zato što nisu vjerovali da se to može dogoditi, kaže nam Milan Buljan, predsjednik udruge "Bitelić".

– Moramo naglasiti da je ipak nekoliko osoba preživjelo "kr-

Spomenik u Biteliću

vavi pir". Imali su sreću što su naišli na četnike koji nisu bili "žedni krvi" pa su im poštedjeli život. U istraživanju sam naišao na tri takva slučaja. Također, svjedok sam i

slabog znanja o ovom događaju, osobito među populacijom rođenoj poslije Drugog svjetskog rata. O ovom se događaju nije smjelo govoriti 45 godina, kao ni o drugim događajima koji nisu odgovarali komunistima.

Mi ne nosimo mržnju u svojim srcima, mi čuvamo istinu o ovom slučaju, kao i o nižu drugih slučajeva u kojima je krvlju Bitelićana natapana hrvatska zemlja. Želimo biti svjedoci istine, ali i glasnici te iste istine, s ciljem da se takvo što više ne ponovi – kaže nam Milan Buljan te nastavlja:

– Želja nam je da se živo sjećamo ne samo žrtava četničkog pokolja iz 1942. godine, nego i 110 Bitelićana stradalih u Prvom svjetskom ratu, kao i svih 245 Bitelićana stradalih u Drugom svjetskom ratu, od kojih su trećina bili civili, većinom stradali od četnika i partizanskih zločinaca.

Zapalili nepokretnu staricu

– Bitelićani su položili žrtvu i u Domovinskom ratu. Naša tri junaka stradala su na ratištu, Damir Buljan, Ante Buljan i Mario Buljan, dok je Mile Buljan preminuo od posljedica ratne traume. Naime, zločinci su 1991. strijeljali, nedaleko od njihove kuće, dvije žene – Ivu i Milicu Jukić, dok su Miličinu svekrvu, Anu Jukić, nepokretnu staricu, zapalili u kući – podsjeća Milan Buljan.

U sjećanje na njih svake se godine od osnivanja udruge "Bitelić" 2017. godine 21. listopada okupljaju u crkvi Male Gospe u Biteliću, udruženi u molitvi za sve stradale. ●

PROJEKT UREĐENJA

Novi život stare zgrade

Prema projektu arhitekture Marije Bošković, manji dio dvorane bi se prenamijenio u garderobu i sanitarije, te šank koji bi se od ostatka dvorane mogao odijeliti drvenom kliznom pregradom. Zbog drvene međukatne konstrukcije trebalo bi ograničiti broj posjetitelja na 100, a zbog sigurnosti dodati požarno stepenište. Bošković naglašava važnost pregleda statike zgrade, zbog intervencija koje su se tijekom vremena dogodile u prizemlju.

Ivan navodi da bi se tijekom godina mogla nabaviti suvremena oprema koja bi omogućila projekcije, kazališne i lutkarske predstave i izložbe, te predlaže osnivanje Zavičajnog kulturno-umjetničkog društva "Šimun Matija Lovrović", koje bi činili Silbenjani i potomci raseljenih obitelji i koje bi u sinergiji s ostalim otočnim udrugama, školom, turističkom zajednicom i Mjesnim odborom pridonijelo razvoju mjesta.

MORE

U PRODAJI NOVI BROJ

OTVORENO MORE
NA SVIM KIOSCIMA

25kn
3,32 EUR

TETURAVE IGLICE ZA
GLADNE GRABLJIVICE

PENTE SE KRADU
BAJBOTI SE GUBE

JAPANSKA DITA
NA JEDRENJAKU
100 EURA DNEVNO